

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående radarutrustning för statens isbrytarfartyg; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Gjöres.

I skrivelse den 20 december 1946 gav Kungl. Maj:t marinförvaltningen till känna, att riksdagen i skrivelse den 7 i samma månad, nr 524, punkt 2, anmält sitt beslut att medgiva bl. a., att 42 000 kronor av det för budgetåret 1946/47 under tionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Statens isbrytarverksamhet: Driftkostnader m. m. finge användas för att bestrida kostnaderna för anskaffning och installation av ekoradio (radar) å statsisbrytaren Ymer.

Marinförvaltningen har sedermera inköpt en 3-cm radaranläggning, vilken hösten 1947 jämte en från försvarets forskningsanstalt lånad 10-cm anläggning installerats på Ymer. Avsikten var att genom jämförande prov söka utröna vilken av de båda anläggningarna som vore mest lämpad att användas på isbrytarfartygen.

I skrivelse den 17 februari 1948 har *marinförvaltningen* efter samråd med *kommerskollegium* hemställt om medgivande att disponera 190 000 kronor av det för budgetåret 1948/49 begärda förslagsanslaget till Statens isbrytarverksamhet för att köpa ytterligare tre radaranläggningar samt installera en av dem, en 10-cm anläggning, på Ymer och de båda övriga, en 3-cm och en 10-cm anläggning, på Atle. Till stöd för sin framställning har marinförvaltningen bl. a. åberopat följande uttalande av fartygschefen på Ymer.

Under den gångna tiden har användbarheten och nyttan av radar under olika väderleks- och isförhållanden visat sig vara högst betydande. 10-cm anläggningen är den ur driftsynpunkt säkraste och har företrädesvis kommit till användning vid navigering till sjöss i jämn is och vid angöring av land. Vid navigering i skärgård samt i mera oregelbunden is med råkar ger emellertid denna anläggning icke tillräckligt detaljrika bilder, varför under sådana förhållanden 3-cm anläggningen visat sig vara vida överlägsen.

Betydelsen för isbrytarverksamheten av dessa båda anläggningar kan sammanfattas i följande fem punkter:

1. Navigeringssäkerheten har ökats avsevärt, och man är mindre beroende av prickar, bojar och andra flytande sjömärken, vilka vintertid intagas eller genom isen flyttas från sina platser.

2. Då arbetet mera obehindrat kunnat fortgå under mörker och dålig sikt, har en bättre planering varit möjlig, och Ymer har därigenom effektivt utnyttjats.

3. Handelsfartygen ha genom användning av 3-cm anläggningens detaljrika bilder även under mörker och dålig sikt kunnat framföras i råkar och lättare is, vilken minskat påfrestningarna på tonnaget och därmed även risken för issskador.

4. Vid lossbrytning av fartyg i farlig närhet av grund kan det hjälpbehövande fartygets läge med större säkerhet bestämmas, vilket gör assistansarbetet lättare och mindre riskfyllt för isbrytaren.

5. Vid genombrytande av områden med packis har kortaste vägen genom packisbältet kunnat väljas trots mörker och dålig sikt, varvid många arbetstimmar inbesparats.

Fartygschefens uttalande kompletteras med några exempel på nyttan av radar under årets isbrytarkampanj. I denna del torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Marinförvaltningen frambåller i skrivelsen, att de vunna erfarenheterna otvetydigt visa den utomordentliga betydelse, som måste tillmätas radar i isbrytningens tjänst, samt anför vidare.

Möjligheterna att på effektivaste sätt utnyttja isbrytarna till hjälp för handelssjöfarten ha genom radar väsentligt ökats. De ekonomiska vinster, som härigenom uppstå, torde efter relativt kort tid vara av sådana storleksordning, att de på anläggningarna nedlagda kostnaderna härigenom kunna anses betalda.

Marinförvaltningen finner för sin del behovet av radar på statens isbrytarfartyg till fullo styrkt och anser därjämte, att såväl Ymer som Atle böra utrustas med vardera två radaranläggningar (10-cm och 3-cm). Kostnaderna för tre dylika anläggningar beräknas med nuvarande priser till sammanlagt 190 000 kronor, varav för installation ca 40 000 kronor. Avsikten är

att köpa anläggningar av amerikansk tillverkning, varför ett mot 150 000 kronor svarande belopp i amerikanska dollar behöver disponeras.

Departementschefen. Trots att radaranläggningarna på Ymer endast prövats under kort tid anser jag det ådagalagt, att de i så hög grad bidragit till att effektivera isbrytarverksamheten, att det är motiverat att komplettera Ymers radarutrustning och att även förse Atle med radar. Enligt vad jag inhämtat, torde vissa möjligheter föreligga att köpa åtminstone två av de tre behövliga anläggningarna utan att anlita dollarvaluta. Därest någon del av utrustningen måste köpas mot betalning i amerikanska dollar, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva, huruvida inköpet bör komma till stånd. Kostnaderna för köp och installation av de tre anläggningarna torde uppgå till det av marinförvaltningen beräknade beloppet, 190 000 kronor. Ifrågavarande kostnader torde böra bestridas från förslagsanslaget till Statens isbrytarverksamhet. Härför torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det för budgetåret 1948/49 begärda förslagsanslaget till Statens isbrytarverksamhet må användas ett belopp av högst 190 000 kronor för anskaffning och installation av ytterligare radarutrustning för statens isbrytarfartyg.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Kihlstrand.